

С. А. Шахвердов предлагат два подхода към стиховата форма. „При първия подход показателите за разпределението на формите се дава, без да се отчита обкръжението в конкретния текст; при такова разглеждане отпаднало е понятието „стихов ред“, а стихотворният текст се представя като обикновен с б о р от стихови редове и при разглеждането не се въвежда. Така метриката на стихотворението „Приказка“ се определя като сума от 20 реда 3-ст. ямб, 8 реда 4-ст. ямб и 4 реда 6-ст. ямб. При втория подход наследството на поета се представя не като сбор от редове, а като сбор от текстове, всеки от който представлява не сума, а система от стихови форми, разглеждани не изолирано, а в контекста на обкръжаващите ги единици от същото ниво. Тук е възможна двойна статистика: по текстове и по редове. Тук метърът на „Приказка“ се определя като ЯЗ3336443. Първия от двата описани подхода ние условно наричаме формално-статистически, втория — функционално-статистически“ (147 с.). В съответствие с въвеждането на това разграничение се уточняват основни стиховедски термини. „Така в метриката при формално-статистическия подход ние ще говорим за репертоарна метрите, при функционално-статистическия за репертоар на размерите.

Стихотворният текст може да има редове с различни метри, но само един размер. По аналогичен начин и на нивото на строфиката при формалния подход към явленията ние ще говорим за строфоиди, а при функционалния — за строфи. Под строфа ние разбираме максималния период на симетрия в стихотворния текст, а под строфоид — минималното обединение на редове (в неримувания текст — дори един ред), което потенциално, т.е. при постоянно повтаряне, е способно да представлява строфа. Както метрите се реализират в размери, така и строфоидите се реализират в състава на строфата (147 с.). Така проведената конкретизация на понятията е възприета само от някои автори в сборника. Различно е решен и въпросът за периодизацията на стиховата форма. За нормалното протичане на научния процес е необходим точен и обобщаващ понятиен апарат, който да облекчава научната комуникация. Известна е мисълта на Р. Якобсон, че за неговото създаване, за разволя на науката, по-плодотворно е разногласието, отколкото налагането на едно авторитетно мислене. „Русское стихосложение XIX в.“ е именно пример за постепенното създаване на общовалиден понятиен апарат при наличието на различни гледни точки.

Рая Кунчева

Хроника

XXV МЕЖДУНАРОДНА КОНФЕРЕНЦИЯ НА ОРИЕНТАЛИСТИТЕ В ЯПОНИЯ

На 9 и 10 май 1980 г. в Токио бе проведена XXV международна конференция на ориенталистите в Япония. Работата на конференцията протече в следните четири секции: 1. Източна религия и философия. 2. Японска литература. 3. История на Изтока. 4. Източно изобразително изкуство и музика. Бяха проведени и два семинара: „Икономика на Китай през времето на управлението на династията Ч'инг“ и „Възприятие на театъра Кабуки“.

В работата на конференцията взеха участие 44 представители от 15 страни: от САЩ — 19, от Япония — 7, по двама от Австралия, Тайланд, Индия, Ю. Корея и Израел, по един от ФРГ, Швейцария, СССР, Китай, Тайван, Индонезия, Коста Рика и България.

Ще се опитам накратко да представя докладите в литературната секция, в които се

проявиха и някои от основните направления в изследването на японската литература напоследък.

Преди всичко правят впечатление разширението на диапазона на литературните изследвания и повишеният интерес към нови, неразглеждани досега проблеми и произведения.

Докладът на Нуанг Пас Ганг от Ю. Корея бе озаглавен „Исторически контекст и митологична структура на „Ямасачи и Умисачи“. „Ямасачи („планинско съкровище“) и Умисачи („морско съкровище“) — е един от митовите, включени в първото писмено произведение на японската литература „Коджик“ („Записки за древните времена“) от 712 г.

В изказването си докладчикът се спира накратко на елементите, върху които е изграден митът и направи опит за разглеждане на архитипалната му структура.

Докладът на Марк Харбисън от САЩ бе посветен на най-древната форма в япон-

ската поезия — „вака“ (букв. „японска песен“ — петистиция). Успоредно с развитието на „вака“ през етапа на Ранното Средновековие в Япония (IX—XII в.) се развива и литературната критическа мисъл, свързана с проблемите на тази поетическа форма. Докладчикът се спира на трактата на известния поет и критик Минамото Тошйори (1033—1129) с оглед на важността на литературния исторически анализ за съвременната литературна критика. Това представлява известно противопоставяне на досегашните изследвания на американските японисти, провеждани независимо от традициите на японската литературна критика.

На два от най-интересните и специфични жанра в японската класическа литература — „лирично-философски есета“ и „лирически дневници“ бяха посветени докладите на Рубен Герлинг от Израел „Есето „Цуре-дзуре гуса“ („Записки от скука“) и японският будизъм“ и на Цветана Кръстева от България „Личностното начало в лирическия дневник „Товадзу-гатари“ („Нечакана повест“).

Лирично-философските есета („дзуйхицу“) и лирическите дневници („никки бунгаку“) са едни от първите чисто японски литературни жанрове, възникнали през „златния век“ на японската литература (периода Хейан — IX—XII в.) в резултат на създаването на японската писменост „кана“. Те продължават да се развиват и през периода на развитото средновековно общество в Япония, когато личностният характер на произведенията от тези два жанра се засилва в резултат на въздействието на будизма с неговата проповед за преходността и недълговечността на човешкия живот, като характерна черта на литературата през този период е „самовглъбяването“, „самоанализът“ („джишюсей“).

Докладите, посветени на две от най-интересните произведения през периода на развитото средновековно общество в Япония, третираха някои проблеми, свързани с развитието и трансформирането на традициите в тези два жанра.

Интерес предизвиква и докладът на Марк Джюъл от САЩ, „Аспекти на повествователната структура в произведенията на Идзуми Кьока“.

Идзуми Кьока (1873—1939) е известен писател-романтик, който в своите произведения продължава традициите на еротичната и фантастичната литература от периода Едо

(1600—1868). Докладчикът разгледа елементите на повествователната структура (тема, персонажи, сюжет, гледна точка) в тяхното съотношение с два основни тематични мотива в произведенията на Идзуми Кьока: появата на свръхестествени същества и двойственото съдържание на женските образи — доброжелателност и злонамереност.

Последният доклад в секцията по литература на тема: „Относно феноменологията на Кендзабуро Ое“ бе изнесен от Ърл Джексън от САЩ. Кендзабуро Ое (1930) е един от най-известните писатели в съвременната японска литература.

Докладчикът се спира на проблема „индивид — външен свят“ в есеистиката на писателя, посветена на преживяванията от неговото детство (Втората световна война), като предложи една тройна структура: индивид, външен свят и междинен микрокосмос, създаден от индивида в резултат на неспособността му да възприема цялостно заобикалящата го действителност.

В изнесените доклади ясно проличава налагащият се напоследък нов подход в японистичните изследвания на чуждестранните литературоведи, който представлява интерес за развитието на сравнителното литературознание. Новото се изразява преди всичко в изместването на отправната точка на компаративистичните изследвания. Може да се каже, че до преди известно време японската литература бе разглеждана от учените извън Япония предимно от позициите на европейския литературен процес. Това водеше до някои пресиленни паралели, които невинаги бяха съобразени със спецификата на японската литература.

Напоследък както в Япония, така и извън нея се появиха сериозни трудове, посветени на развитието на японската литература, които показваха, че при сравнителните изследвания би трябвало да се изхожда от задълбочения анализ на литературните явления в самата Япония, а не да се налагат утвърдените рамки на развитие на европейската литература.

Тази тенденция несъмнено ще спомогне за правилното възприемане на японската литература в чужбина и ще доведе до интересни резултати в сравнителното литературознание на Запада и Изтока.

Цветана Кръстева